

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวแบบพำนักนาน (Long Stay Tourism) เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) ประเภทหนึ่ง ที่เน้นความสัมพันธ์ที่ดีและจริงจังระหว่างนักท่องเที่ยวแบบพำนักนานและคนท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการให้คุณค่าและการให้ความสำคัญของมนุษย์และการตระหนักถึงการอนุรักษ์ไว้ซึ่งสายใยแห่งวัฒนธรรมและสายสัมพันธ์ของสังคมในประเทศที่นักท่องเที่ยวเดินทางเพื่อการพำนักนาน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวแบบพำนักนานคือ การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวในฐานะแขกผู้มาเยือนและคนท้องถิ่นในฐานะเจ้าบ้าน ในช่วงที่นักท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนวัยเกษียณอาศัยอยู่เป็นเวลาแรมเดือนด้วยเงินบำนาญที่รัฐบาลของตนเองจัดให้ ก่อนที่จะเดินทางกลับสู่มาตุภูมิเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของการท่องเที่ยวแบบพำนักนานในที่สุด

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการโครงการการท่องเที่ยวแบบพำนักนานโดยหน่วยงานภาครัฐของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 นั้น กลับมีจุดเน้นที่โครงการอสังหาริมทรัพย์ที่หรูหราและโอ้อวดด้วยหวังเพียงที่จะเพิ่มรายได้จากนักท่องเที่ยววัยเกษียณที่มีกำลังซื้อสูงเหล่านี้เท่านั้น การบริหารจัดการดังกล่าวมิได้สนองตอบปรัชญาของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก ในอันที่จะอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษาความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาคนแต่อย่างใด การขาดซึ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนไทยท้องถิ่นอย่างเป็นธรรมชาตินั้น นอกจากจะทำให้นักท่องเที่ยวขาดโอกาสในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับคนไทยแล้ว คนไทยเองก็ขาดโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ที่แตกต่าง ซึ่งอาจนำมาประยุกต์และดัดแปลงให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชาวไทยได้อีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้มีคนญี่ปุ่นวัยเกษียณในฐานะกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความต้องการของคนญี่ปุ่นวัยเกษียณเรื่องการท่องเที่ยวแบบพำนักนานในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาสภาพความพร้อมของคนไทยในการสนองตอบความต้องการดังกล่าว โดยใช้แบบสอบถามสำรวจกลุ่มตัวอย่างคนญี่ปุ่นวัยเกษียณอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 342 รายและในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 63 รายซึ่งเป็นฝ่ายอุปสงค์ พร้อมทั้งใช้แบบสอบถามสำรวจกลุ่มตัวอย่างคนไทยในตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 400 รายซึ่งเป็นฝ่ายอุปทาน ข้อมูลดังกล่าวประเมินผลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science) สถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าโคสควอร์ ค่าแลมด้า และ

ค่า Somers'd นอกจากนี้ยังสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 3 ราย และด้วยการใช้คำถามปลายเปิดที่เป็นมาตรฐานเดียวกันได้สัมภาษณ์ผู้บริหารจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 8 รายและกลุ่มผู้นำหมู่บ้าน 2 หมู่บ้านในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 32 ราย ตลอดจนสังเกตการณ์อย่างไม่มีโครงสร้างในชุมชนญี่ปุ่นและชุมชนไทย โดยนำเสนอข้อมูลด้วยการบรรยายในรูปของรายงานจากบทสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างคนญี่ปุ่นมีความต้องการที่จะส่งเสริมมิตรอันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นด้วยการมีกิจกรรม (Activities) เพื่อการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกับคนไทย และยังมีความต้องการได้รับข้อมูลผ่านหน่วยงานให้คำหรือปรึกษา และ แนวเพื่อการปรับตัวข้ามวัฒนธรรม (Advisory Facilities for Cross-Cultural Adjustment) ที่จัดให้โดยรัฐบาลไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างคนไทยมีความพร้อมในการสนองตอบความต้องการที่ระบุไว้เช่นกัน

ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้รัฐบาลไทยดำเนินการทบทวนนโยบายวาระชาติเรื่องโครงการการท่องเที่ยวแบบพำนักนานของคนญี่ปุ่นวัยเกษียณในประเทศไทยอีกครั้ง เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ มีความเข้าใจถึงปรัชญาของการท่องเที่ยวแบบพำนักนานที่ถูกต้องตรงกัน โดยรัฐบาลไทยสามารถบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประเทศไทยสามารถสร้างความแตกต่างในการบริหารจัดการโครงการฯ ด้วยคุณภาพการให้บริการอันจะก่อให้เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบพำนักนานที่มีคุณภาพทั้งแก่คนญี่ปุ่นวัยเกษียณและคนไทยท้องถิ่นอย่างยั่งยืนสืบต่อไป